Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

ŻYCIE GOSPODARCZE

Dwutygodnik poświęcony sprawom gospodarczym Polski Zachodniej

Organ Związku Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu.

Redakcja i Administracja: Rzeczypospolitej 1, II — telefon 25-95.

Redaktor przyjmuje w dni powszednie od godz. 11 — 1; Administracja od 9 — 3.

Poznań, dnia 1 stycznia 1935

Prenumerata wynosi: w kraju z przesyłką rocznie 20,— zł, półrocznie 10,— zł, kwartalnie 6.50 zł.

Numer pojedyńczy 1,— zł.

NR. 1 Wydawca: **Związek Fabrykantów Tow. zap. w Poznaniu** ROK 15

Węgiel - Koks hutniczy - Brykiety

z kopalń krajowych i zagranicznych poleca

Zachodnio-Polski Syndykat Węglowy Sp. z o. odp.

Telefony: 23-77, 37-77 **Poznań, plac Wolności 10** Adres telegraf.: Zapol

SPRZEDAŻ DETALICZNA

na własnej składnicy kolejowej nr. 35, ul. Przemysłowa

Telefony: 23-77, 37-77

Wyrobów Kręglewskiego

ze znaczkiem

reklamują się same!

Koperty — Księgi handlowe — Skoroszyty — Zeszyty szkolne

H. CEGIELSKI, Sp. Akc. POZNAŃ

Adres telegr. „HACEGIELSKI" Telefon 70-56

Produkuje w swoich zakładach:

Parowozy i wagony kolejowe.
Kotły parowe do największych wymiarów, najwyższych ciśnień i przegrzewu pary.
Ekonomizery patent **„STIERLE"**.
Ruszty mechaniczne.
Aparaty dla przemysłu chemicznego.
Kompletne instalacje dla cukrowni, gorzelni, syropiarni.
Lokomobile parowe.
Zbiorniki do gazów i płynów.
Wieże antenowe. — Urządzenia transportowe.
Specjalne wyroby mechaniczne precyzyjne.
Odlewy żeliwne, stalowe i z bronzu.
Urządzenia chłodnicze dla drobnego przemysłu.
Narzędzia wszelkiego rodzaju.
Maszyny rolnicze.

Kosztorysy bezpłatnie na żądanie.

Refleksje i perespektywy przy zmianie roku.

Minął rok stary, ten okres mozolnej i kłopotliwej walki na poszczególnych odcinkach życia gospodarczego. Szczególnie przemysł ziem zachodnich napotykał na niezwykłe trudnością broniąc należycie stanu swego posiadania w tem długotrwałem zmaganiu się o utrzymanie bytu swych warsztatów pracy.

Przy zmianie roku, w chwili, kiedy zwyczaj i prawo wymaga od kupca - przemysłowca krytycznego rozpatrzenia swej działalności w przeszłym okresie sprawozdawczym, i nasza organizacja, Związek Fabrykantów w Poznaniu, przystępuje do stwierdzenia ogólnego położenia przemysłu naszej dzielnicy, do ustalenia przyczyn ujemnych wyników produkcji przemysłowej, do nakreślenia planu działalności w najbliższym okresie przy uwzględnieniu nowych warunków, powstałych na skutek zmiany polityki gospodarczej rządu.

Sprawozdanie z działalności naszego Związku, wydane z okazji uroczystości 25-cio lecia tej zasłużonej organizacji, określa szczegółowo naszą pracę. Koncentruje się ona w tej codziennej równomiernej i intensywnej działalności dyrekcji i biura, która wedle wytycznych, otrzymanych ze strony Prezydjum i Rady, poza funkcją ogólnoinformacyjną występuje w miarę potrzeby w obronie zagrożonych interesów przemysłu z uzasadnionemi argumentami i postulatami wobec władz, urzędów, organizacyj i osób, bądź to drogą pisemną, bądź interwencją osobistą Dyrekcji, Prezydjum lub Delegacji Związku.

Liczne były sukcesy pod tym względem, a jeżeli nie wszystkie poczynania odniosły należyty efekt, to niepowodzenia należy szukać w ogólnych stosunkach, wywołanych biurokratycznem załatwieniem przez czynniki administracyjne.

Gospodarczy kryzys świata i kraju, a szczególnie ciężkie położenie rolnictwa naszej dzielnicy, obniżył do minimum poziom spożycia społeczeństwa, a co za tem idzie, ograniczył produkcję przemysłową jak najdalej, uniemożliwiając rentowność warsztatów wytwórczości przemysłowej.

Zjada się resztki substancji wobec kurczącego się kapitału obrotowego na skutek stałego nieproporcjonalnego działania śruby podatkowej i obciążeń socjalnych, oraz z powodu poniesionych strat, wywołanych nieuczciwą konkurencją, zanikiem etyki i poczucia praworządności.

Wyższy od innych dzielnic poziom życiowy ludności ziem zachodnich, a szczególnie świata pracy, oddalenie naszych województw od miejsca eksploatacji środków zapędowych (węgla, ropy, benzyny), od materjałów pomocniczych i surowców na cele produkcji przemysłowej, (benzyny, nafty, żelaza, stali, drzewa) i z tem związane podrożenie podstawowych środków wytwórczości, brak tanich źródeł energji (węgla białego, taniej siły elektrycznej), groźna dumpingowa konkurencja przemysłu gdańskiego i niemieckiego, przesadna skrupulatność w przestrzeganiu przepisów czynników nadzorczych w dziedzinie ochrony pracy i prawa przemysłowego, połączona z obciążeniem finansowem naszych przedsiębiorstw w przeciwstawieniu do tolerancji gorszych stosunków pracy w innych ośrodkach przemysłowych — oto najważniejsze przyczyny droższej produkcji przemysłowej, wykluczające współzawodnictwo przemysłu ziem zachodnich z konkurencją innych dzielnic.

Czy zasadnicze zmiany polityki gospodarczej rządu, a przedewszystkiem akcja obniżenia cen podstawowych surowców przemysłowych, a szczególnie kartelowych, przyczyni się do wyrównania cen produktów rolnych w stosunku do cen towarów przemysłowych celem ożywienia konsumcji i nakręcania konjunktury?

Dotychczasowe obniżenie cen na surowiec, półfabrykaty i środki pomocnicze nie wystarczy do skutecznej produkcji... Oczekuje się dalszych przymusowych zniżek cen fabrykatów monopolowych a szczególnie ujemny jest wpływ państwowych lub przez Państwo finansowanych zakładów na gospodarkę prywatną.

Należy jak najwcześniej przeprowadzić reorganizację lub likwidację szkodliwych dla prywatnego życia gospodarczego przedsiębiorstw państwowych, lub przez państwo finansowanych warsztatów. Częściowo nieproduktywnie umieszczone kapitały publiczne, dochodzące do 5 miljardów zł, będzie można skutecznie zużyć na cele prywatnej inicjatywy.

Dalszym kardynalnym warunkiem do zapewnienia rentowności produkcji przemysłowej przy obecnie stosowanej obniżce cen na towary fabryczne, jest natychmiastowe usunięcie przeszkód i kosztów przy imporcie surowców zagranicznych i przedmiotów inwestycyjnych.

Przemysł ziem zachodnich nie będzie mógł i w przyszłości osiągnąć rentowności w produkcji, o ile się nie zniwelizuje warunków i kosztów wytwórczości, przez zasadniczą zmianę taryfy przewozowej surowca i półfabrykatu, przez wzmożenie możliwości zbytu przy decentralizacji dostaw rządowych, a szczególnie kolejowych i wojskowych.

Wychodząc z założenia, że interwencja rządu, która wykluczyć zamierza biurokratyzm w administracji, hamujący swobodny rozwój życia gospodarczego, która nadto nawiązać chce ściślejszy kontakt sfer oficjalnych z czynnikami zorganizowanego życia gospodarczego, Związek nasz przystąpić musi do poważnego zbiorowego wysiłku.

Będzie to mógł uczynić, jeżeli się oprze o intensywniejszą jak dotychczas współpracę z zrzeszonemi przedsiębiorstwami.

Wymagać będzie nasza akcja dalszej rozbudowy poszczególnych sekcyj, aby sprawnie w kołach branżowo zbliżonych, przygotować uzasadnione postulaty i rozwiązać na najkrótszej drodze ważne zagadnienia gospodarcze.

Chcąc zastosować się do nowopowstałych warunków życia gospodarczego, będzie trzeba pomyśleć o przywróceniu rentowności warsztatów pracy, co wymagać będzie zreorganizowania administracji, przestawienia produkcji, udoskonalenia środków produkcyjnych, wszystko w miarę możliwości do dyspozycji stojących środków.

W tej akcji pragnie Związek przyjść z pomocą przez powołanie do życia ciała doradczego, składającego się z sił fachowych z dziedziny organizacji pracy, oraz z specjalistów tak ze strony technicznej jak i administracyjnej. Tylko w ten sposób zdołamy opanować ciężką sytuację naszego przemysłu i jego programów pracy, tylko takim zbiorowym wysiłkiem będziemy mogli przystąpić do odrodzenia naszego życia gospodarczego, czerpiąc z źródła wspólnego entuzjazmu w celu pokonywania trudności gospodarczych.

Zatem: wspólnemi siłami do nowego wysiłku!

Franciszek Maciejewski,
W-Prezes Związku Fabrykantów.

50-lecie Banku Związku Spółek Zarobkowych.

W dniu 21 grudnia roku bieżącego upływa 50 lat, gdy został w b. dzielnicy pruskiej zarejestrowany przez władze niemieckie Bank Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu.

Bank ten powołało do życia społeczeństwo polskie, by walczyć z Niemcami na polu gospodarczem i przeciwstawić się polityce germanizacyjnej Niemiec. Bank spełnił swe zadanie, stając się centralą finansową spółek zarobkowych, gromadząc je i związując ściśle ze sobą, dzięki czemu spółdzielnie te żyły odrębnie od wpływów niemczyzny. Był to Bank nawskroś o charakterze społecznym.

Po wojnie Bank zmienił swój charakter, jednak pozostał nadal Bankiem, finansującym spółdzielnie. Ostatnio Bank przechodzi reorganizację, mającą na celu zmienić jego charakter na Bank przeznaczony dla stanu t. zw. średniego, a w szczególności dla sfer gospodarczych.

Związek nasz przystępuje do ściślejszej niż dotąd współpracy z Bankiem Związku Spółek Zarobkowych i poleca instytucję tę wszystkim swoim członkom. Związek chętnie przeprowadzi każdą interwencję w Banku Związku Spółek Zarobkowych w sprawach swoich członków.

Skarbowość.

Ulgi w opłatach stemplowych.

Ministerstwo Skarbu udzieliło dotychczas ulg w opłatach stemplowych związanych z powiększeniem kapitału zakładowego, wzgl. fuzjami spółek akcyjnych. Wobec tego, że termin ważności tych ulg (opłata ulgowa wynosi 1% zamiast 2%) upływa z dniem 1 stycznia 1935 r. Izba Przemysłowo - Handlowa w Warszawie zwróciła się do Ministerstwa z prośbą o dalsze przedłużenie okresu ich udzielania do końca 1936 r. z uwagi na to, iż procesy sanacyjne przedsiębiorstw nabrały w obecnych warunkach gospodarczych szczególnej wagi.

W sprawie uproszczonych ksiąg handlowych.

Przypominamy, iż stosownie do zarządzeń Ministerstwa Skarbu, uproszczone księgi handlowe podlegają, przed rozpoczęciem ich prowadzenia, zaświadczeniu (opłata wynosi 5 zł) przez władze skarbowe (izby skarbowe lub urzędy skarbowe), albo przez instytucje samorządu gospodarczego (izby przemysłowo-handlowe, izby rzemieślnicze).

Przedsiębiorstwa oraz właściciele nieruchomości budynkowych prowadzący księgi uproszczone już w roku bieżącym, a pragnący prowadzić je nadal w roku przyszłym, winni księgi te przedstawić do zaświadczenia w terminie do dnia 31 grudnia rb.

Natomiast przy pierwszem założeniu ksiąg uproszczonych przez przedsiębiorstwa oraz właścicieli nieruchomości budynkowych, zaświadczenie ksiąg może się odbywać w każdym czasie, nawet w środku miesiąca z tem, iż zapisy w księgach będą służyć za podstawę dla wymiaru podatków jedynie od daty zaświadczenia tych ksiąg.

Nadmienić należy, iż płatnicy, prowadzący uproszczoną księgowość handlową, korzystają z wszelkich podatkowych przywilejów ustawowych narówni z płatnikami, prowadzącymi księgi handlowe według przepisów kodeksu handlowego. Jednym z tych przywilejów jest zniżona stawka podatku obrotowego od osiągniętych obrotów.

Izba Przemysłowo-Handlowa w Warszawie wydała drukiem broszurę pt. „Jak prowadzić uproszczoną księgowość“ (wzory dla handlu i przemysłu), która ułatwia w przedsiębiorstwie handlowem i przemysłowem prowadzenie uproszczonych ksiąg handlowych.

Biegli w sprawach podatkowych.

Władze skarbowe przy wymiarze podatków opierały się według dawnych przepisów podatkowych na opinjach t. zw. informatorów. Informatorzy ci. opinjując w sposób bezkrytyczny i bez znajomości sprawy, podatników z najróżniejszych warstw, powodowali duży chaos i mnóstwo zażaleń.

Ordynacja podatkowa wprowadziła w tej dziedzinie przepis, na mocy którego opinje podatkowe wydawane są przez biegłych, powołanych z listy samorządu gospodarczego. Rozstrzygnięcie to było wynikiem długich starań sfer gospodarczych, które wysuwały postulat, by biegli posiadali pełną znajomość spraw, w których mają wydawać opinje. Tego rodzaju załatwienie sprawy, zdawałoby się całkiem jasne i niedwuznaczne, nie odpowiadało utartej rutynie władz skarbowych. To też w instrukcji podatkowej, wydanej przez Ministerstwo Skarbu, znalazł się przepis, który pozwalał zasięgać informacyj nietylko u biegłych, wskazanych przez samorząd gospodarczy, ale i u osób „obeznanych ze stosunkami gospodarczemi płatników“. Władze wymiarowe w wielu okręgach szczególnie chętnie korzystały właśnie z tych ostatnich źródeł i naskutek tego praktyka wymiarowa nie zmieniła się w większym stopniu, opierając się na danych przeważnie nieuchwytnych i anonimowych.

Ten stan rzeczy panował do czasów ostatnich, szczególnie na prowincji.

Idąc po linji swych słusznych wymagań sfery gospodarcze bezustannie starały się o wprowadzenie odpowiednich zmian. Z postulatami temi też zwracano się wielokrotnie do Międzyministerjalnej Komisji dla współpracy ze samorządem gospodarczym (t. zw. Komisja Martinowska).

W wyniku tych starań Ministerstwo Skarbu postanowiło całkowicie zrezygnować z usług informatorów.

Okólnikiem z dnia 29 listopada 1935 r. L. D. V. 39286/1/35, Ministerstwo Skarbu uchyliło przepisy instrukcji podatkowej, mówiące o możności korzystania z wiadomości udzielanych przez osoby obeznane ze stosunkami gospodarczemi płatników. Ten sam okólnik

Koniaki - Winiaki - Wypalanki
B. Kasprowicza

Likier Świętowy
PODKOMARZANKA z polonezem
B. Kasprowicza

wymaga, aby we wszystkich wypadkach, kiedy konieczne jest zaciągnięcie opinji, powoływano biegłych, wyznaczonych przez instytucje samorządu gospodarczego.

Omawianym okólnikiem został pozytywnie załatwiony jeden z zasadniczych postulatów sfer gospodarczych w zakresie spraw podatkowych.

Badanie ksiąg handlowych dla celów podatkowych.

Według zarządzenia Ministra Skarbu zawartego w okólniku L. D. V. 29705/1/35 z 16 listopada 1935 r. ogłoszonego w Dzienniku Urzędowym Min. Skarbu Nr. 33 przetrzymywanie ksiąg przedstawionych przez płatników dla sprawdzenia deklaracyj podatkowych jest niedopuszczalne. Należy bowiem pamiętać, że księgi handlowe i gospodarcze płatnicy prowadzą nietylko dla celów podatkowych i brak tych ksiąg w przedsiębiorstwie lub gospodarstwie, choćby one dotyczyły ubiegłego okresu operacyjnego, stanowi dla płatnika znaczne utrudnienie.

Celem uniknięcia wspomnianych niedomagań Ministerstwo Skarbu zarządza ścisłe przestrzeganie przepisów art. 91 § 2 ordynacji podatkowej oraz § 181 instrukcji podatkowej z dnia 31 grudnia 1934 r., zaznaczając przytem, że badanie ksiąg na miejscu u płatnika, gdzie się znajdują wszelkie dokumenty i zapisku, ułatwia i upraszcza tok samego badania, czyniąc je nadto wszechstronniejszem.

To też wzywanie płatników do przedstawiania ksiąg w lokalu urzędu należy z reguły ograniczyć do mniejszych przedsiębiorstw, przyczem, przed rozpoczęciem akcji wymiarowej zawczasu ułożyć plan, w którym winno się przewidzieć, jakie księgi i w jakich terminach mogą być zbadane w urzędzie skarbowym, aby w ten sposób usprawnić pracę rewidentów i nie narażać płatników na zbyteczną stratę czasu.

Zryczałtowanie podatku od obrotu.

Związek Izb przesłał do Ministerstwa Skarbu projekt rozporządzenia o zryczałtowaniu podatku obrotowego dla drobnych płatników. W opinji swojej Związek wystąpił z następującemi wnioskami:

1) należy powiększyć zakres przedsiębiorstw podlegających ryczałtowi;

2) zgeneralizować możliwość stosowania ryczałtu w taki sposób, aby tę formę opodatkowania stosowano wobec przedsiębiorstw, których obrót w roku 1935 nie przekraczał 50.000 zł (po wyłączeniu obrotu artykułami, podlegającemi scalonemu podatkowi przemysłowemu);

3) z prawa ryczałtu korzystać winny przedsiębiorstwa, które mimo zmiany firmy nietylko w roku 1936, lecz również i w 1937 prowadzone będą bez zmiany zakresu i przedmiotu swej działalności;

4) prawo wyłączenia z ryczałtu przyznać należy płatnikom, którzy nietylko w r. 1936, lecz i w 1937 zdecydują się na zaprowadzenie ksiąg handlowych;

5) w przeciwstawieniu do koncepcji Ministerstwa, iż w rozporządzeniu wymienione byłyby tylko przeciętne kwoty podatku, należałoby ustalić tabelę przeciętnych obrotów, do jakich zaszeregowane być mają poszczególne przedsiębiorstwa. Tabela owa powinna być możliwie wydatnie zróżniczkowana, przyczem jako jej punkt wyjścia przyjąć należałoby obrót do 1.500 zł, a nie do 3.000, jak przewiduje to projekt. W taryfie należałoby wyszczególnić kwoty, przypadające z tytułu 15%-ego dodatku na rzecz Skarbu Państwa, ponadto zaś Izba Skarbowa powinna podać do publicznej wiadomości, jakie kwoty przypadają pozatem z tytułu dodatku komunalnego;

6) ryczałt winien być oparty na danych faktycznych;

7) celem umożliwienia płatnikowi warunków odpowiedniego współdziałania z urzędem należałoby odpowiednio przedłużyć za krótki termin, ustalony w projekcie a dotyczący odpowiedzi na wniosek urzędu, poprzedzające zawarcie ugody;

8) należałoby również przyznać płatnikowi prawo pertraktowania z urzędem przy posługiwaniu się pełnomocnikiem z tem, iż zawiadomienie o ustnem rozpatrzeniu wniosku wysłać należy płatnikowi przynajmniej na 3 dni naprzód, o ile płatnik mieszka w siedzibie urzędu skarbowego, a w innych wypadkach — 5 dni naprzód. O ile płatnik złożył pisemny wniosek — winien on być rozpatrzony przez urząd skarbowy nawet mimo niezgłoszenia się płatnika.

W razie zawarcia umowy w drodze ugody z urzędem skarbowym, płatnik winien otrzymać niezwłocznie odpis protokółu, zawierającego zawarcie umowy względnie nakaz płatniczy;

9) zryczałtowany podatek płatny być winien nie w 2-ch, lecz w 4-ch ratach kwartalnych;

10) termin prekluzyjny dla wnoszenia zażaleń przez płatników, którzy nie zostali zaliczeni do przedsiębiorstw podlegających ryczałtowi, należałoby przedłużyć do 30 kwietnia;

11) w razie spadku wysokości obrotów handlowych w r. 1936 lub 1937 z powodu wypadków siły wyższej (klęski elementarnej, śmierci lub ciężkiej choroby właściciela), płatnikowi przysługiwać winno prawo złożenia do urzędu skarbowego pisemnego wniosku o zaliczenie przedsiębiorstwa do niższej grupy ryczałtu. Zgłaszając powyższe wnioski, samorząd przemysłowo - handlowy wskazał równocześnie wobec Min. Skarbu na potrzebę zwołania specjalnej konferencji celem wyświetlenia całokształtu zagadnienia, włączając m. in. sprawę właściwego przestawienia urzędów skarbowych w kierunku zachęcającym płatników do zawierania ugód.

Na konferencji odbytej z Izbami Przemysłowo-Handlowemi Min. Skarbu zaakceptowało większość przedstawionych wyżej wniosków samorządu gospodarczego.

Zaliczka na podatek od obrotu.

Wezwanie z art. 56 ustawy o podatku przemysłowym w brzmieniu, ustalonem w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z 19 grudnia 1931 r. poz. 881 Dz. Ust., nie podlega zaskarżeniu w toku instancyj. (Teza). Postanowienie NTA. z 28 lutego 1935 r. L. rej. 437/34.

Sprawy socjalne.

W sprawie reformy ubezpieczeń społecznych.

W sprawie tej, mimo ogólnych, ale nie dość sprecyzowanych zapowiedzi nowego rządu, panuje narazie cisza. Nie wydaje się, by rząd już w najbliższym czasie przystąpił do radykalnych posunięć w tej dziedzinie. Poza kwestjami, związanemi z budżetem, był on dotąd zaabsorbowany takiemi sprawami, jak z jednej strony obniżką taryf kolejowych, z drugiej strony obniżką cen

kartelowych i wogóle polityką kartelową. W związku z tem nie miał on jeszcze sposobności obznajmienia się ze szczegółowemi poglądami znawców tej materji życia gospodarczego.

Dalszy ciąg orzecznictwa Sądu Najwyższego

do Rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 323.

a) Pracownikowi umysłowemu, wydalonemu z pominięciem wypowiedzenia, a bez ważnej przyczyny, należy się wynagrodzenie za miesiąc, w którym wydalenie nastąpiło, i za następne trzy miesiące także wtenczas, gdy przed upływem tych trzech miesięcy otrzymał on inną posadę.

Z uzasadnienia orzecznictwa S. N. z dn. 19 stycznia 1933 r. (sygn. akt. I. C. 498/32).

b) Pełne wynagrodzenie należące się pracownikowi umysłowemu, wydalonemu bez ważnej przyczyny, obejmuje to wszystko, co pracownik byłby otrzymał za miesiąc, w którym został wydalony i za następne trzy miesiące.

W przypadku pobierania przez pracownika wynagrodzenia w formie udziału w czystym zysku przedsiębiorstwa, będącego własnością pracodawcy, pełne wynagrodzenie, należące się pracownikowi umysłowemu, wydalonemu bez ważnej przyczyny, należy obliczyć nie według zysków przedsiębiorstwa z trzech miesięcy poprzedzających wydalenie, ale według zysków za miesiąc, w którym wydalenie nastąpiło, i za następne trzy miesiące.

Z uzasadnienia orzeczenia S. N. z dn. 9 marca 1933 r. (sygn. akt. C. II. Rw. 397/33).

c) Pracodawca, chociażby nie skorzystał z przysługującego mu prawa niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę z ważnej przyczyny nie zostaje pozbawiony prawa poszukiwania wynagrodzenia za szkody i straty, wyrządzone mu przez pracownika.

Z. uzasadnienia orzeczenia S. N. z dn. 17 sierpnia 1932 r. (sygn. akt. I. C. 2952/32).

d) Pracownik może po rozwiązaniu umowy o pracę i po swojem zwolnieniu z pracy przez pracodawcę zrzec się ważnie wynagrodzenia, należnego mu za miesiąc, w którym rozwiązanie umowy nastąpiło, i za następne trzy miesiące.

Z uzasadnienia orzeczenia S. N. z dnia 8 marca 1933 r. (sygn. akt. I. C. 1644/32).

Reformy gospodarcze.

W sprawie praktyk wakacyjnych.

Jak wiadomo, praktyki wakacyjne w r. 1935 obsadzone były odmiennie niż w latach ubiegłych.

Związek Przemysłu Chemicznego, który od samego początku miał poważne wątpliwości, czy słuszne i celowe jest zarzucanie dotychczasowego systemu, po zakończeniu tegorocznych praktyk przeprowadził ankietę wśród zrzeszonych przedsiębiorstw chemicznych, celem stwierdzenia:

a) czy lepszy jest od dawnego obecny sposób gromadzenia i rozdziału praktyk wakacyjnych;
b) czy celowa jest koncentracja praktykantów w specjalnych obozach.

Wszystkie odpowiedzi wypadły negatywnie zarówno na pierwsze, jak i na drugie pytanie.

Z zespołu faktów, zebranych przez Związek Przemysłu Chemicznego, jasno wypływa wniosek, że zbieranie i rozdział praktyk muszą być zależne od czynników społecznych, nie zaś biurokratycznych.

Z zakresu współpracy kół gospodarczych z rządem.

W dalszym ciągu idzie propaganda w tym kierunku, by na podstawie zebranych materjałów był urządzony szereg konferencyj urzędniczo-gospodarczych w resortowych Ministerstwach dla ustalenia na poszczególnych odcinkach, które z wniosków wysuniętych podczas prac komisji martinowskiej dadzą się zrealizować i w jaki sposób. Należy stwierdzić, że istnieje zasadnicza przychylność miarodajnych czynników dla pomysłu tego sposobu postępowania, ale że nie ma jeszcze w tym względzie decyzji.

*

Podobno Pan Minister Przemysłu i Handlu ma przystąpić do urządzenia szeregu rozmów branżowych z licznemi większemi i ważniejszemi gałęziami przemysłu.

*

Natomiast na terenie polityki traktatowej stosunki, dotyczące współpracy kół gospodarczych z rządem, które to stosunki w ostatnich czasach uległy były praktycznemu pogorszeniu, nie uległy jeszcze poprawie mimo, że jak już donosiliśmy, na autorytatywnem miejscu podniesiono zarzuty niepowołania sfer gospodarczych do konkretnej współpracy w zakresie rozmów kontyngentowych na szeregu odcinków itp.

Natomiast nie jest wykluczonem, że w tej dziedzinie nastąpi poprawa, na co m. in. wskazywałby fakt, że najbliższe rokowania traktatowe z Belgją, które się już rozpoczynają w Warszawie, będą prowadzone przy udziale delegatów Rady Traktatowej.

*

Minister Opieki Społecznej powołał tymczasową Komisję Rewizyjną Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, złożoną z wyższych urzędników, reprezentantów pracowników, także (w większości) z reprezentantów samorządu gospodarczego przemysłowo-handlowego i w końcu rolniczego. Niestety daje się zauważyć w składzie tej komisji brak „speców“ ubezpieczeniowych z życia gospodarczego, a ci z reprezentantów samorządu przemysłowo-handlowego, którzy mogą być uważani za takich „speców“ i zasiadają w komisji, są nadmiernie przeciążeni innemi zajęciami. Dlatego też do prac tej komisji nie przywiązuje się zbyt wielkich nadziei.

Komisja podatkowa przy Ministerstwie Skarbu.

Zgodnie z wiadomościami, zamieszczonemi przez nas w poprzednim numerze została utworzona komisja podatkowa przy Ministerstwie Skarbu. W skład komisji tej weszli m. in. b. premjer Władysław Grabski, prof. Adam Krzyżanowski z Krakowa, prof. Edward Taylor z Poznania, mec. Chełmoński, sen. M. Róg, J. Pawlikowski ze Lwowa. Z ramienia samorządu przemysłowo-

CHLORAMI
ŚNIEŻNO BIAŁA MIĘTOWA PASTA DO ZĘBÓW
Henryk Żak Poznań

handlowego należą do komisji pp.: Henryk Brun, poseł Hołyński i dr. Likiernik, z ramienia samorządu rolniczego poseł Światopełk-Mirski, poseł Wróblewski i Wł. Englicht, z ramienia samorządu rzemieślniczego Wł. Kozłowski.

Inauguracyjne posiedzenie nowopowstałej komisji odbyło się 21. XII. 1935 r. w sali konferencyjnej Ministerstwa Skarbu. Na wstępie przemówienie powitalne wygłosił p. wicepremjer inż. Eugenjusz Kwiatkowski. Na przewodniczącego Komisji powołano prof. Adama Krzyżanowskiego, na jego zastępcę wicedyrektora deaprtamentu podatków dr. J. Lubowickiego. Na pierwszem posiedzeniu omawiano ceel i metodę pracy komisji oraz przedyskutowano projekt dekretu o państwowym podatku od nieruchomości i projekt rozporządzenia w sprawie zryczałtowania podatku przemysłowego od obrotu.

W dalszym ciągu Komisja zapozna się w najbliższym czasie z postulatami, w zakresie spraw podatkowych, jakie wysunięto wobec Międzyministerjalnej Komisji dla współpracy ze samorządem.

Sfery gospodarcze z zadowoleniem witają powołanie komisji podatkowej i oczekują od niej celowej działalności, prowadzącej do uzdrowienia stosunków podatkowych w Polsce.

Dalsza walka z kartelami.

Dążąc do dalszej zniżki cen na poszczególne wytwory, rozwiązał Pan Minister Przemysłu i Handlu nowych 35 karteli, z dniem 1. I. 36 r.

Do rozwiązanych karteli należy:
14 z branży chemicznej,
3 z branży elektrotechnicznej,
2 z branży metalowo - przetwórczej,
7 z branży mineralnej,
9 z branży spożywczej,
1 z branży drzewnej.

Tak więc łącznie zostało dotychczas rozwiązanych 79 karteli. Racjonalność większości tych zarządzeń potwierdza fakt, że z pośród pierwszych 44 rozwiązanych karteli, tylko 1 wniósł odwołanie do Sądu Kartelowego.

Niezależnie od tego dobrowolnie rozwiązało się 10 karteli, a szereg dalszych wydatnie obniżyło ceny.

Następny cios wymierzony będzie w nierentowne przedsiębiorstwa państwowe. Ukonstytuowana zostanie specjalna komisja, która już w styczniu 1936 r. zajmie się krytyczną oceną działalności gospodarczej wszystkich przedsiębiorstw państwowych.

Niekompletne obliczenia wykazują, że liczba przedsiębiorstw całkowicie państwowych, lub poważnie uzależnionych finansowo od państwa waha się od 1500 do 2000. W pierwszej linji zlikwidowane zostaną przedsiębiorstwa, wykazujące jaskrawe braki celowości gospodarczej.

W ten sposób choć w części zmniejszy się konkurencja ze strony zetatyzowanego przemysłu i bodaj że poprawi się konjunktura dla prywatnej inicjatywy.

Sprawozdanie Komisji „Martinowskiej"

W dniu 16 grudnia odbyło się posiedzenie Komitetu Ekonomicznego Ministrów, na którem dyr. Martin złożył sprawozdanie z prac Międzyministerjalnej Komisji dla współpracy z samorządem gospodarczym. O systemie pracy tej komisji oraz o pobycie jej w niektórych ośrodkach życia gospodarczego kraju pisaliśmy już uprzednio. Z pośród postulatów przyjętych przez Komisję szereg zostało już przez poszczególne ministerstwa uwzględnionych i wcielonych w życie odpowiedniemi rozporządzeniami. Dalsze z tych postulatów zlecił Komitet Ekonomiczny uwzględnić w czasie najbliższym, a te, które wymagałyby dla wprowadzenia drogi ustawodawczej, przekazano do opracowania odpowiednim komisjom.

Na jednem z dalszych zebrań Komitet Ekonomiczny wysłucha sprawozdania z wykonania powziętych przez niego uchwał.

Utworzenie Międzyministerjalnej Komisji dla Spraw Motoryzacji Kraju.

W celu poparcia rozwoju motoryzacji kraju oraz zapewnienia jednolitej polityki w tej dziedzinie została utworzona Międzyministerjalna Komisja dla Spraw Motoryzacji Kraju.

Zadaniem Międzyministerjalnej Komisji jest badanie całokształtu zagadnienia motoryzacji, przygotowanie wniosków i projektów rozporządzeń i przedkładanie ich resortowym Ministrom oraz opinjowanie spraw związanych z motoryzacją.

Wszelkie zarządzenia, pozostające w związku z motoryzacją, będą wydawane po uprzedniem zaopinjowaniu ich przez Komisję.

Komisja ta urzęduje przy Ministrze Komunikacji i będzie miała prawo zapraszać na posiedzenia przedstawicieli resortów niereprezentowanych w Komisji oraz czynniki społeczno - gospodarcze.

Handel zagraniczny.

Kształtowanie się obrotów polsko-niemieckich pod wpływem ostatniej umowy.

Obroty polsko-niemieckie w czasie od 20 listopada do 16 grudnia rb. kształtowały się jak następuje:

Zgłoszony eksport polski wynosi 10,6 miljona złotych, import z Niemiec 2,2 milj. zł, eksport wykonany wyniósł 3.258.000 zł, zaś import — tylko 1 miljon złotych. Mamy więc w tym okresie nadwyżkę. Opierając się jednak na doświadczeniach ubiegłych, liczyć się należy z wyrównaniem, a nawet przewyżką importu z

PRZEMYSŁAWKA woda kolońska o znanej —doborowej jakości—
Henryk Żak Poznań

Niemiec. Przewyżka ta jednak posłuży na pokrycie zamrożonych należności eksporterów polskich z okresu przed 20 listopada rb. Zasadniczą cechą dodatnią umowy jest umożliwienie nam eksportu szeregu artykułów po cenach korzystniejszych. Niemcy obecnie decydują jednostronnie o ilości i rodzaju importu do swego obszaru, jak też i państwie eksportującem. Umowa daje podstawy do zwiększenia w przyszłości możliwości handlowych.

Komunikat Izby Przemysłowo-Handlowej w Poznaniu nr. 112.

Izba Przemysłowo - Handlowa w Poznaniu komunikuje, że podania o pozwolenie przywozu towarów reglamentowanych na okres styczeń—luty należy składać do dnia 4 stycznia 1936 r.

Izba przypomina, że na każdą pozycję, jak również na każdy punkt taryfy celnej należy złożyć oddzielne podanie na specjalnych formularzach, które nabyć można w Izbie pok. 15. Podanie winno być zrobione w 2-ch egzemplarzach, a oryginał musi być zaopatrzony w znaczek stemplowy 5-zł. Izba zwraca uwagę na konieczność dokładnego wypełniania formularzy łącznie z talonami.

Równocześnie Izba donosi, że kontyngenty z Czechosłowacji dzielone będą od dnia 1. I. 36 na okresy 2-miesięczne.

Na żądanie Ministerstwa P. i H. odpisy świadectw przemysłowych na rok 1936 należy nadesłać do Izby, wraz z oryginałem, oraz znaczkiem stemplowym 50 gr. do dnia 1. II. 1936 r.

Bliższych informacyj dotyczących importu towarów udziela Izba P. H. pokój 8.

Zapobieżenie podwójnemu opodatkowaniu.

Z uwagi na zasadę wzajemności, stosowaną przez Niemcy — Min. Skarbu okólnikiem z dnia 6. XII. L. D. V. 26742/1/35 poleciło stosować aż do odwołania przepisy art. 4 ustawy o państwowym podatku dochodowym od osób fizycznych, które na obszarze Państwa Niemieckiego osiągają dochody ze źródeł, w tym artykule wymienionych, z wyjątkiem dochodów z tantjem, otrzymanych przed dniem 1. I. 1936 r. i do tych osób, które na obszarze Polski zamieszkują lub przebywają dłużej niż rok.

Zarządzenie niniejsze ma zastosowanie po raz pierwszy do wymiarów podatku dochodowego na rok podatkowy 1936. Wymiary zatem, które dokonane zostały niezgodnie z tem zarządzeniem, winny ulec rewizji na wniosek zainteresowanych płatników.

Transport.

Obniżki towarowych taryf kolejowych.

Z dniem 15 mb. Ministerstwo Komunikacji poczęło realizować obniżkę kolejowej taryfy na przewóz towarów w komunikacji wewnętrznej w myśl zasad uchwalonych przez Komitet Ekonomiczny Ministrów.

Dotychczas przeprowadzone obniżki taryf na następujące towary: cukier wszelki o 14%, nafta świetlna o 29%, z równoczesną obniżką taryf na surowiec ropny o 10%. Na węgiel kamienny obniżono taryfę o 19%. Dla miału węglowego ogólna obniżka wynosi 16%, na Kresy Wschodnie — 34%, na Pomorze około 25%. Węgiel brunatny uzyskał obniżkę przeciętnie 20%, koks węglowy około 17%, węgiel drzewny 30% i torf 30%.

Jeszcze przed świętami ogłoszone będą obniżki taryf na przewóz surowców i wytworów przemysłu hutniczego, a mianowicie na rudę żelazną krajową wysoko i niskoprocentową w granicach od 10—30%, rudy cynkowo-ołowiane o 20%, żelazo handlowe — 12,5%, rury stalowe — 12,5%, rury lane — 30%, odlewy budowlane (radjatory, ruszty, drzwiczki do pieców itp.) — 30%, złom żelazny — 12,5%—42% i blachę cynkową o 30%.

Równocześnie wejdą w życie zniżki taryf na przewóz ryb świeżych i wędzonych, słodkowodnych i morskich przeciętnie w wysokości 20%. Dla drobnych przesyłek ryb, przewożonych pociągami osobowemi zostanie obniżona dopłata za użycie pociągu osobowego z 25% na 10% przewoźnego.

Taryfa na przewóz zwierząt dokowych oraz ptactwa domowego zostanie obniżona w sposób wyjątkowo wydatny, gdyż zniżka rozpocznie się od 30% i będzie pogłębiana przy przewozie na większe odległości. Zniżka ta ma na celu zbliżenie ośrodków hodowlanych na Kresach z centrami konsumcyjnemi wewnątrz i na zachodzie kraju.

Wkrótce będą przeprowadzone zniżki taryfowe na następujące towary: drewno opałowe nieobrobione i obrobione, kopalniaki, papierówkę i wiklinę w rozmiarach około 30%, zboża i strączkowe 10—20%, przetwory zbożowe 20—30%, ziemniaki świeże — 25%, buraki cukrowe — 15%, owoce świeże — 10%, warzywa świeże i grzyby — 30—50%, pasze treściwe i objętościowe ok. 30%, melasa — 25%, surowce włókiennicze (len, konopie i wełna) — ok. 30%, skóry surowe — 30%, sól jadalna — 10%, sól przemysłowa i bydlęca — 30% cement — ok. 12%, wapno — ok. 10%, piasek, żwir, glinę — ok. 10%, cegłę glinianą — ok. 6%, cegłę cementową i betonową — ok. 15%, cegłę ogniotrwałą — ok. 30%, dachówki i dreny — ok. 30%, kafle — 30%, wapno nawozowe — 30—50%, maszyny rolnicze w przesyłkach drobnych — ok. 20%.

Zniżki te będą wprowadzone w życie stopniowo do końca stycznia 1936 r.

Wprowadzenie nowej taryfy kolejowej.

Rozporządzeniem Ministra Komunikacji z 16 grudnia 1935 r. ogłoszonem w Dzienniku Taryf Nr. 47 została wprowadzona w życie z dniem 1 stycznia 1936 r. część I i II nowej taryfy osobowej, bagażowej i ekspresowej na kolejach żelaznych.

Taryfy te są do nabycia w Dyrekcjach Okręgowych Kolei Państwowych w cenie po zł 1,— za egzemplarz.

Zniżka taryfy towarowej za przewóz węgla.

Zniżka weszła w życie z dniem 17 grudnia i ogłoszona została w Dzienniku Taryf Nr. 47.

Taryfa kolejowa na przywóz cegły.

Na wiadomość o przeprowadzeniu zniżki taryfy kolejowej na przewóz cegły tylko w wysokości 6%, Związek Fabrykantów ponowił starania o zmianę tej decyzji.

Niezależnie od uprzednio wysłanych memorjałów do Ministerstwa Komunikacji, wystosowano nowy me-

morjał, skierowany do Ministerstwa Przemysłu i Handlu. W memorjale tym, powołując się na załączone w odpisie dawniejsze opracowania na ten temat, uzasadnia Związek konieczność obniżenia taryfy kolejowej conajmniej o 35%.

Postulat ten motywuje Związek wyczerpująco szeregiem przekonywujących argumentów natury gospodarczej i społecznej. Za takiem załatwieniem sprawy przemawiają również i następujące momenty:

1) że taryfa na dachówkę pozostała od 1929 roku wogóle bez zmian;

2) że dachówkę paloną w pierwszorzędnym gatunku na szerszy rynek zbytu wyrabiają tylko nieliczne dachówczarnie w kraju;

3) że spadek cen dachówki wynosi w porównaniu z 1929 r. przeszło 60 procent.

Równocześnie wysłał Związek Fabrykantów odpisy powyższych memorjałów do p. wicepremjera Kwiatkowskiego z prośbą o poparcie.

Orzecznictwo.

Odsetki od pożyczki hipotecznej zużytej na budowę domu.

Odsetki od pożyczki, zaciągniętej na hipotekę domu, a zużytej na nadbudowę tegoż domu, podlegają odliczeniu od dochodu na zasadzie art. 10 p. 1 i ust. 2 ustawy o podatku dochodowym (poz. 411/25 Dz. Ust.) również w wypadku, gdy dochód z części domu nadbudowanej zwolniony jest od podatku na zasadzie przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22 kwietnia 1927 r. o rozbudowie miast poz. 372 Dz. Ust. (Teza). Wyrok NTA. z 5 października 1935 r. L. rej. 2738/32.

Dochód z udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.

Decydującem dla opodatkowania udziałowca spółki z ogr. odp. jest osiągnięcie przez niego dochodu z tego udziału, a nie osiągnięcie dochodu przez spółkę. Wyrok NTA. z 17 października 1934 r. L. rej. 2180/31.

Sprzedaż nieruchomości, połączona z darowizną części ceny sprzedaży.

Jeżeli właściciel nieruchomości sprzedaje ją swemu synowi i zarazem część ceny sprzedaży przekazuje bezpłatnie osobie trzeciej, to dochodzą do skutku dwie umowy: umowa sprzedaży nieruchomości i umowa o darowiznę na rzecz osoby trzeciej. Umowa sprzedaży podlega opłacie stemplowej w myśl art. 52 i 58 u. o. s. według całej ceny sprzedaży; umowa o darowiznę podlega przepisom o opodatkowaniu darowizn. Wyrok NTA. z 5 czerwca 1935 r. L. rej. 1104/33.

Różne.

Handel pokątny.

Zjednoczenie Kupców Detalistów Branży Kolonjalno - Spożywczej w Poznaniu rozesłało do wszystkich urzędów, banków i instytucyj m. Poznania, okólnik„ zwracający się przeciwko rozpowszechnionemu w ostatnim czasie zwyczajowi robienia zakupów przez ad hoc kompletowane zrzeszenia.

Zwyczaj ten spowodował znaczne straty u legalnych kupców, gdyż interesy w podobnych okolicznościach załatwiają niemal wyłącznie handlarze domokrążcy. Ze względów społecznych objaw powyższy należy uznać bezwątpienia za niepomyślny. Handlarze pokątni i domokrążcy stanowią element w życiu gospodarczem nieuchwytny i ich rozwój musi wpływać na rozkład organizmu gospodarczego. W dalszym ciągu okólnik zwraca uwagę na to, że handlarze pokątni nie płacą podatków, a działalność ich uchyla się od wszelkiej kontroli, szczególnie w zakresie higieniczno - sanitarnym.

Okólnik Zjednoczenia kończy się apelem w kierunku zwalczania handlu pokątnego i domokrążnego.

Akcja Zjednoczenia Kupców Detalistów nie jest, rzecz prosta, zwrócona przeciwko istniejącym i wykazującym stałą działalność, spółdzielniom.

Produkcja przemysłowa w listopadzie 1935 r.

Ogólny wskaźnik produkcji przemysłowej wykazał w listopadzie ub. r. pewien wzrost. W stosunku do listopada 1934 r. dał się odczuć wzrost produkcji w większości gałęzi przemysłu. Wzrost ten wyraził się cyfrą 4 procent.

Znaczniejszy wzrost dał się odczuć w porównaniu wskaźnika produkcji za listopad w porównaniu z przeciętną miesięcy w 1935. Tu wzrost sięgnął 11%. Niezależnie od tego wzrostu na rynku dało się odczuć pewne wahanie i wyczekiwanie, tłumaczone oczekiwaniem zniżki cen w związku z ostatniemi posunięciami rządu.

Pierwsze jaskółki.

Półoficjalny organ gdański „Danziger Neueste Nachrichten“, przystąpił do wydawania nowych dodatków, p. t. „Deutschland, Danzig, Polen“, oraz „der Hafen und der Grosshandel“. Dodatki te drukowane są w dwuch językach: polskim i niemieckim i poświęcone są „nowym możliwościom w związku z polsko - niemiecką umową gospodarczą“.

Pierwszy numer dodatku tego, który mamy pod ręką roi się od ogólników natury dyplomatyczno - politycznej, wszystko jednak wskazuje, że pismo będzie się starało przeprowadzić bardziej określoną i celową działalność o charakterze propagandowym na rzecz przemysłu niemieckiego.

W propagandzie tej specjalne miejsce wyznacza sobie Gdańsk, chcący wypełnić w możliwie najszerszym rozmiarze wygodną rolę pośrednika.

Bezrobocie wśród Polaków w Gdańsku.

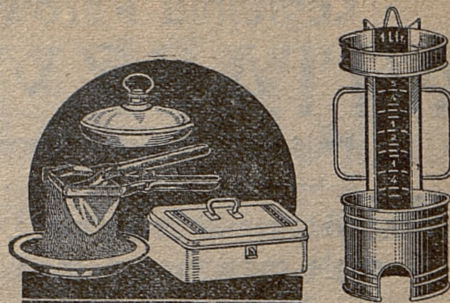
Ostatnio wytworzona na terenie W. M. Gdańska sytuacja spowodowała znaczne zwiększenie się bezrobocia, które w bardzo dotkliwy sposób odbiło się w szczególności na Polakach. Walny Zjazd Delegatów Okręgu Poznańskiego Polskiego Związku Zachodniego zwrócił się do sfer gospodarczych z apelem, by pomóc doli tych bezrobotnych przez używanie w stosunkach z Gdańskiem, tylko języka polskiego, w słowie i w piśmie.

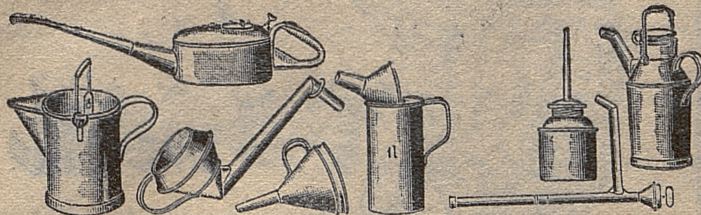
Używanie języka polskiego zwiększy zapotrzebowanie tłumaczy polskich, korespondentów, sprzedawców, przewodników turystycznych, portjerów hotelowych, kelnerów itp., przez co znacznie zmaleć może liczba bezrobotnych Polaków.

„Este-Ra" właściciel Stefan Radajewski

Fabryka Wyrobów Blaszanych i Lodowni

w Poznaniu, ul. Warszawska 37. — Telefon 31-49

Poleca różne wyroby blaszane, sprzęty kuchenne, gospodarcze, techniczne, sanitarne, oraz lodownie pokojowe i dla przemysłu.

Wielkopolska Spółka Dzierżawna Koncernu Dr. Roman May

Spółka z ograniczoną poręką

Wielkopolska Wytwórnia Chemiczna

„BLASK"

Poznań, Plac Nowomiejski 4

Poleca znane z jakości i wydajności

mydła i proszki do prania „BLASK"

mydła szare . . . . . „BLASK"

mydła toaletowe . . . „BLASK"

emalje i lakiery . . . . „BLASK"

niezrównane mydło benzolowe

„BLASKOLIN"

Swój do Swego po Swoje! To hasło dnia!

KOLA ERBE

przy zmęczeniu fizycznem i umysłowem

Krem do golenia Iste

wyróżnia się obfitą niewysychającą pianą, zmiękcza najtwardszy zarost, nie podrażnia skóry i czyni golenie bezbolesnem. Używaj zatem a przekonasz się, że jednak z dobrych najlepszy jest tylko

Krem do golenia ISTE

Tuba po zł. 1.- i zł. 2.-

J. & S. STEMPNIEWICZ

Erbedont

ELIKSIR · PROSZEK i PASTA DO ZĘBÓW

Bank Związku Spółek Zarobkowych Sp. Akc.

Rok założenia 1886

Centrala: Poznań - Plac Wolności 15 — Oddziały we wszystkich większych miastach Polski

Załatwia wszelkie czynności wchodzące w zakres bankowości

Cegielnia Parowa

WITASZYCE

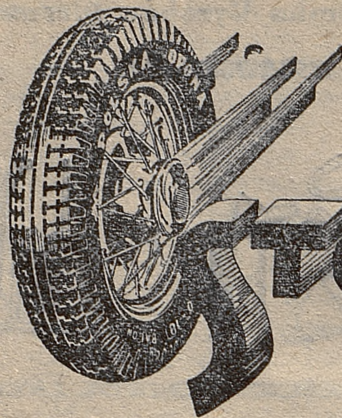
stacja, poczta i telegr.: Witaszyce

dostarcza na dogodnych warunkach:

dachówki (karpiówki), dreny od „1½ do 9", cegłę maszynową, tonówkę, dziurawkę, sufitówkę i kominówkę

Produkcja łączna 12.000.000 r.

Polska opona

STOMIL

Czekolady cukry i kakao

Sp. Akc.

„GOPLANA"

w Poznaniu

słyną ze swej dobroci i dostępnych cen!

to jedyny skuteczny środek przeciwko zarzucaniu

Shampoo

ŚNIEG TATRZAŃSKI

czyści pielęgnuje i upiększa włos

FALKIEWICZ · POZNAŃ

ZAŁ. 1911 W PARYŻU

DOMAGALSKI i S-ka

Św. Marcin 34 POZNAŃ Garncarska 8

Pierwsza Poznańska Parowa Fabryka Olejków eterycznych, esencji, aromatów owocowych, barwników nieszkodliwych i preparatów chemicznych.

Elektro-hydrauliczna Wytłocznia Soków Owocowych

Premjow. kilkakrotnie najwyższemi nagrodami

Telefon 32-72 Założona 1901 Telefon 32-72

Redakcja i Administracja: Rzeczypospolitej 1. — Czcionkami Drukarni Wydawniczej Fr. Krajna Sp. z o. o., Poznań, ul. Strzałowa 2a
Redaktor odpowiedzialny: Dyrektor Franciszek Łyczywek.